

Кам'янець-Подільський багатопрофільний
навчально-реабілітаційний центр

УРОК
з розвитку мовлення.
Тема: «Твір на основі власних
спостережень на тему
«Природа восени»»

Вчитель 4-Б класу
Карбань В.М.

Мета: Навчати писати твір на основі власних спостережень на тему "Природа восени", помічати ознаки осінньої природи. Розвивати спостережливість, вміння висловлювати свої думки, будувати текст. Збагачувати мовлення образною лексикою. Ознайомити учнів із зображенням осені у художній літературі та інших видах мистецтва. Викликати почуття захоплення красою рідної природи. Сприяти створенню емоційної ситуації, яка б дала змогу відчувати насолоду від спілкування з природою, викликати бажання поділитися своїми почуттями з іншими людьми.

Обладнання: П.І.Чайковський "Осіння пісня" із циклу "Пори року".
Магнітофонний запис уривка. Картина І. І. Левітана "Золота осінь."
Малюнки дітей на тему "Природа" восени", сніп перев'язаний кольоровими стрічками, корзина з фруктами.

Фонетична зарядка:

Лі-лі-лі відлетіли журавлі,
Ли-ли-ли- дні осінні вже прийшли,
Ло-ло-ло- повно листя намело,
Ни-ни-ни- будем ждати ми весни.

Хід уроку

1. Вступне слово вчителя.

Щедро виграючи золотими фарбами, іде нашим рідним краєм чарівниця-осінь. Ходить вона полями, лісами луками. Куриться білим туманом над річками й озерами. Шарудить опалим листям у садах і міських парках. Сипле золоті листочки на землю. Хазяйнує осінь скрізь, де не глянь.

— Гарна, чудова осінь, — кажуть люди.

— Чи подобається вона вам?

— Діти, чи помітили ви зміни у природі? Які? *(Сонце гріє менше ніж влітку, стало прохолодніше. Небо хоч і голубе, але в похмурі дні вкрите сірими хмарами. Часто йдуть дощі. Змінюється забарвлення листя, настає пора падолисту. Дозрівають плоди. Птахи відлітають у теплі краї. Тварини готуються до зими.)*

2. Оголошення мети та теми уроку.

На цьому уроці на вас чекає цікава і різноманітна робота. Ми поведемо розмову про красу осінньої природи, складемо твір на основі власних спостережень, будемо добирати потрібні слова для вираження думки. Ознайомимось із, зображенням осені у художній літературі та інших видах мистецтва.

3. Слово вчителя.

Осінь — улюблена пора багатьох композиторів, художників, письменників.

Подивіться на цю картину. Пригадайте хто її автор і як вона називається. Якою зобразив осінь І. Левітан?

А ось як передав красу осені композитор П. І. Чайковський. *(Діти слухають уривок п'єси "Осіння пісня" з циклу "Пори року". Що спільного в зображенні осені І.І. Левітана і П. І. Чайковського.)*

Художник зобразив осінь фарбами, композитор — звуками. Письменник зображує її словами.

Послухайте вірш.

Облітають квіти, обриває вітер

Пелюстки печальні в синій ти шині.

По садах пустинних їде гордовито

Осінь жовтокоса на баскім коні.

В далечінь холодну без жалю за літом

Синьоока осінь їде навмання.

В'яне все навколо, де пройдуть копита,

Золоті копита жовтого коня.

В. Сосюра

— Які ознаки осені описані у вірші?

Подумайте, що спільного в ньому з картиною і музикою.

4. Бесіда з учнями.

Використай свої спостереження і розкажи:

— Як змінились дерева, кущі, трави?

— Як готуються^до зими птахи, комахи, тварини?

— Що змінилося в прати" людей?

Чому так називають осінні місяці?

Вересень - місяць цвітіння вересу.

Жовтень - середина осені, пора жовтого листу.

Листопад - опадає листя.

5. Робота із карткою (додаток)

Прочитай текст.

1. Який це текст — розповідь чи опис?
2. Про що розповідається в тексті?
3. Пригадайте твори про осінь, які ви читали. Якою в них була зображена осінь?

6. Слово вчителя.

Додолу тихо падає листя. Лише на окремих гілках висять пурпурово-зелені листочки. Дуб ще не скинув своє вбрання стоїть жовто-червоний. І тільки величаві сосни і ялинки стоять у зеленому вбранні.

ОСІННЄ ЛИСТЯ

Настала осінь. Холодом

Повіяло навкруг.

Все більш береться золотом

Зелений ліс і луг.

Від вітру коливаються

Пожовклі дерева,

А листя з них зривається

І пісеньку співа:

— Зриваємось ми зграями

З топольок і беріз,

Злітаємо кружляємо

І падаємо вниз.

Н. Забіла

7. Послухайте як написав про осінь В. О. Сухомлинський.

ОСІННІ СНИ КЛЕНА

Ми пішли до лісу подивитись на осіннє вбрання дерев. Зупинились біля високого клена. Посідали. Яка краса відкрилася перед нами! Стоїть клен у яскравому барвистому вбранні, а листочки ж ні затремтять, ні зашепотять.

Дивіться діти: клен спить. І сниться йому все, що бачив од весни до осені. Ось жовтий листочок — мов золота кульбабка. Весною клен був зачарований її красою. Запам'ятав. А як заснув, то й пригадав весну — листочок його й пожовтів.

А там, бачите, листочок — мов ранкова зоря - рожевий і ласкавий. А цей — як вечірня заграва на вітряний день. На цій гілочці — яскравий і красивий, немов крило вивільги. Мабуть, сиділа колись тут вивільга, а зараз приснилося кленові її крило.

Ми принишкли й милувалися красою. Усі наче боялися потривожити чарівний сон клена.

В. Сухомлинський

8. Фізкультхвилинка.

ЗІРВИ ЯБЛУЧКО

Щоб нам яблучко зірвати,
То потрібно пострибати.
А вони на землю впали,
В руки щось нам не попали.
Тепер треба присідати
І ті яблучка збирати.

9. Робота із зошитом .

Слово для довідок. Осінь. Пишнобарвна, чарівна, золота, щедра. Сонечко. Осіннє. Дерева. Золоті, оксамитові.

10. Робота із зошитом

Погляньте на ці осінні пейзажі і пригадайте, як називають осінь. (*Осінь щедра, золота, багата, барвиста.*)

— Чому осінь називають золотою, багатою, щедрою? Недаремно люди називають осінь щедрою. За щедру працю навесні і влітку вона віддячує трудівникам врожайми на полях городах і в садах.

— Чи можна назвати золотою пізню осінь?

11. Добір мовного матеріалу

Осінь — сумна невесела, похмура, щедра багата, чудова.

Дерева — безлисті, розкішні, барвисті задумані, позолочені, святково вбрані, стоять голі, полум'яніє горобина, немов намистинки, червоніють плоди калини.

Земля — слизька, мокра, холодна.

Повітря — прохолодне, прозоре.

Трава — суха, зів'яла, встелена барвистим килимом.

Квіти — відцвіли, зів'яли.

Вітер — холодний, різкий, пронизливий, колючий, осінній, стрімкий, пустотливий.

Сонце — не гріє, ховається за хмари.

Небо — синє, високе, холодне, сіре.

Хмарки — мов білі вітрила, важкі хмари.

12. Колективне складання твору.

13. Підсумок уроку.

Діти, працюючи на сьогоднішньому уроці, ви показали свої знання і вміння висловити свою думку і склали гарне оповідання.

Вчіться спостерігати за природою будь-якої пори року і побачите багато дивного й незвичайного.

Запам'ятайте деякі осінні прикмети.

1. Осінь, як й інша пора року, має свої прикмети.
2. Кілька днів підряд видно білі хмари - на похолодання, темні і чорні — на дощ.
3. Грім у вересні — на теплу осінь.
4. Павутина стелиться по рослинах. до тепла.
5. Комарі з'явилися пізно восени — до м'якої зими.
6. Якщо журавлі восени летять високо — осінь буде тривалою.

14. Оцінювання роботи учнів. Завдання додому.